

Aleksandra Jasińska

Grzegorz Humenny

Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie

EWD dla II etapu edukacyjnego w Polsce: możliwości i wyzwania

Abstrakt

Wskaźniki edukacyjnej wartości dodanej (EWD) są współcześnie często uznawane za lepszą miarę efektywności nauczania niż surowe wyniki egzaminów z uwagi na to, że nieprzetworzone wyniki testów w dużej mierze zależą od cech uczniów, takich jak np. ich zdolności, zainteresowania, środowisko rodzinne, w którym się wychowują (OECD, 2008). Zastosowanie metody EWD wymaga co najmniej dwóch pomiarów osiągnięć szkolnych: na początku i na końcu danego cyklu kształcenia. Dzięki temu możliwe jest oszacowanie względnych postępów uczniów. W Polsce w gimnazjach analizy wyników z wykorzystaniem wskaźników EWD mogą być prowadzone od 2006 roku, a od 2010 można je przeprowadzać dla liceów i techników. Większość dyrektorów szkół deklaruje, że wykorzystuje wskaźniki EWD w ewaluacji wewnątrzszkolnej (Jasińska, G. Humenny i L. Humenny, 2013).

Dla szkół podstawowych dotychczas nie było możliwości wyliczania wskaźników EWD, ponieważ jedynym powszechnym testem osiągnięć był sprawdzian szóstoklasisty. Ogólnopolskie Badanie Umiejętności Trzecioklasistów (OBUT) otworzyło nowe możliwości. Jest to diagnoza osiągnięć szkolnych uczniów po trzeciej klasie, do której szkoły mogą dobrowolnie przystąpić. W 2011 roku zgłosiło się do niego 9756 placówek, tj. ponad 75% wszystkich szkół podstawowych (Pregler i Wiatrak, 2011). Dzięki temu możliwe stało się policzenie modeli EWD dla II etapu edukacyjnego (klasy 4-6) dla szkół, które uczestniczyły w tym badaniu.

W ramach projektów *Rozwój metody edukacyjnej wartości dodanej na potrzeby wzmocnienia ewaluacyjnej funkcji egzaminów zewnętrznych* i *Badanie umiejętności podstawowych uczniów trzecich klas szkół podstawowych* podjęto prace mające na celu opracowanie modeli EWD na potrzeby analiz wewnątrzszkolnych prowadzonych za pomocą specjalnego programu komputerowego – Kalkulatora EWD. Referat przedstawia rezultaty tych prac.

Modele EWD zostały wyliczone z wykorzystaniem danych z reprezentatywnej próby szkół, które wzięły udział w badaniu OBUT. Testy wykorzystane do wyliczenia wskaźników okazały się mieć wystarczająco dobre właściwości, by wyskalować je modelem Rascha, dzięki czemu suma punktów zdobytych przez ucznia będzie mogła zostać przeliczona na wynik wyskalowany. Do wyliczenia modeli EWD wykorzystano regresję MNK, w której wyniki na sprawdzianie przewidywano za pomocą wyniku z testu OBUT (skalowanego łącznie,

uwzględniając zadania z części z języka polskiego i matematyki), informacji o płci i posiadanym zaświadczeniu o dysleksji na sprawdzianie. Wskaźniki EWD są liczone jako średnia z reszt z modelu regresji. Dzięki temu mogą być estymowane dla dowolnej grupy będącej przedmiotem zainteresowania (np. w podziale na klasy lub płeć). Prezentowane są wraz z przedziałem ufności.

Modele wyliczone w taki sposób zostały zaimplementowane w Kalkulatorze EWD dla szkół podstawowych, dzięki czemu każda szkoła, która uczestniczyła w badaniu OBUT, ma możliwość wprowadzenia danych swoich uczniów i wyliczenia wskaźników zarówno dla szkoły, jak i dla dowolnie zdefiniowanych podgrup uczniów. Podobnie jak ma to miejsce w kalkulatorze gimnazjalnym, istnieje możliwość analizy graficznej potencjału uczniów na wejściu, wyników przewidywanych, rozkładu wyników oraz reszt, średnich wyników oraz wskaźników EWD. Kalkulator daje również możliwość prezentacji ww. danych w formie tabelarycznej. Tym samym stworzone zostało nowe narzędzie do autoewaluacji pracy szkół podstawowych.

Podjęte prace pokazały, że możliwe jest zastosowanie metody EWD dla II etapu edukacyjnego w szkołach podstawowych. Podkreślić jednak należy, że w tym celu nie jest potrzebny nowy egzamin po trzeciej klasie. Wystarczą dobre, unormowane dla populacji testy diagnostyczne, z których szkoły same będą mogły korzystać, oraz wyliczanie modeli na reprezentatywnej próbie szkół.

Bibliografia

1. Jasińska A., Humenny G., Humenny L., *Wykorzystanie przez szkoły metody edukacyjnej wartości dodanej. Wyniki badania ilościowego*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013.
2. Organisation for Economic Co-operation and Development, *Measuring improvements in learning outcomes: best practices to assess the value-added of schools*, OECD, Paris 2008.
3. Pregler A., Wiatrak E. (red.), *Ogólnopolskie badanie umiejętności trzecioklasistów. Raport z badania OBUT 2011*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2011.